

Hermanis Paukšs

EGLE
(luga bērniem)

BLAKUS STĀV DIVAS MĀJAS – AUNA MĀJA UN ĀŽA MĀJA. PA VIDU STARP
TĀM AUG LIELA EGLE. ĀŽA MĀJAS LOGĀ PARĀDĀS ĀZIS. VIŅŠ APSĒŽAS,
SĀK SKANĒT KLAVIERES, ĀZIS DZIED.

ĀZIS

Snauž baltā sniegā tinies lauks,
Visapkārt valda klusums jauks,
Sirds gaviļē un dziedāt liek,
Vairs klusēt spēka nepietiek!

NO SAVAS MĀJAS, DURVIS AIZCIRZDAMS, IZNĀK AUN UN NIKNI KLAUSĀS.

ĀZIS
(dzied)

Mē, mē! Sirds priekā trīc!
Jaunais gads būs klāt jau drīz!
Kas tur nāk no meža balts?
Jaunais gads! Mē, mē – Jaunais gads!

AUNS
(nikni)

Te palikt var no dusmām traks!
Pats zinu, ka nāk Jaunais gads!
Vai tādēļ brēkt kāds Āzim liek?
Vai tiešām trokšņu nepietiek?!

ĀZIS
(dzied)

Cik ārā auksts, un Lauskis sper!
Tu viņam durvis neatver!
Jo jauki ziemas klusumā
Tā dziedāt siltā istabā...

AUNS NIKNI PIEKLAUVĒ PIE ĀŽA MĀJIŅAS DURVĪM.

ĀZIS

(pārtrauc spēlēt)

Jā, lūdzu – vai tur klauvē kāds?
 Ja esi draugs, tad iekšā nāc!
 Ja esi Lauskis – tālāk brien –
 Tev durvis neatvērs neviens!

AUNS

Es, Āzi, esmu kaimiņš tavs.
 Un zini – izturams vairs nav!
 Ar savu skaļo blēšanu
 Tu mieru jauc un klusumu!

ĀZIS

Ja mūziku kāds nesaprot,
 Es tiešām nevainoju to –
 Nav talants kuram katram dots.
 Ej tālāk, draugs – es atvados!
 (Spēlē un dzied.)
 Mē, mē! Sirds priekā trīc!
 Jaunais gads būs klāt jau drīz...

AUNS

(spārda durvis)

Ja šito troksni neizbeigs,
 Man nāksies savu vārdu teikt!

ĀZIS

(pārtrauc spēlēt)

Un kāds tad būs šis, kaimiņ, vārds?

AUNS

Nu, gan tad redzēsi to pats!

ĀZIS

Pēc dabas esmu ļoti maigs,
 Bet jūtu – drīz var pienākt laiks,

Kad ragus netiks savaldīt –
Tad vilna juks un asins līs!

AUNS

Tik panāc ārā, baltais ķēms!
Es neesmu uz darbiem lēns!
Kad vilna juks, tev plāni ies!
Vai kaulus savākt izdosies...

ĀZIS

Es varētu jau pateikt arī –
Tev, brūnais ķēms, te nav ko darīt!
Un labāk projām ej paties –
Ļauj brīdi mākslai nodoties!

(Spēlē un dzied.)

Kas tur nāk no meža balts?
Jaunais gads! Mē, mē – Jaunais gads!

AUNS

Tfu! Kas par šaušalīgu toni!
Ar manu dzirdi te var nomirt...
Nu pagaidi tik, mīlais draugs –
Tev arī pārsteigums būs jauks!

AUNS IEIET SAVĀ MĀJĀ, IZNĀK NO TĀS AR MILZĪGĀM BUNGĀM UN SĀK
TĀS SIST. ĀZIS PĀRTRAUC SPĒLĒT UN SKATĀS PA LOGU.

AUNS

(sit bungas un dzied)

Bē, bē, tram-taram!
Bū, bū, bam-bam-bam!
Uzkāpj kokā Jaunais gads,
Zemē nokrīt Āzis – bac!

Bā, bā, bum-bum-bum!
Bo, bo, rum-bum-bum!
Āzis dzied un gaviļē,
Pīkst kā veca stabule!

ĀZIS

Man, goda vārds, vairs nav ko teikt...
 Vai nevar ālēšanos beigt?!
 Vai ilgi man būs jāklausa
 Tik bezjēdzīgā mūzikā?!

AUNS

Kas vainas manai mūzikai?
 Ir simtiem piekritēju tai.
 Ja kāds šo mākslu nesaprot,
 Tam pašam sevi jāvaino!

(Sit bungas un dzied.)

Bē, bē, tram-taram!
 Bū, bū, bam-bam-bam!
 Aunam spēlēt neapnīk,
 Āzim māksla nepatīk!
 Bē, bē, tram-taram!
 Bū, bū, bam-bam-bam!...

IZNĀK ĀZIS AR EGLĪŠU ROTĀJUMIEM, SĀK GREZNOT LIELO EGLI. AUNS
 PĀRTRAUC SPĒLĒT.

AUNS

Ē, klausies, kaimiņ, kas tad nu?

ĀZIS

Nekas. Es egli rotāju.

AUNS

Ar kādām... kādām tiesībām?!

ĀZIS

Ar tādām, Jaunais gads ka nāk.

AUNS

Tu tūlīt taisies tā, lai tiec!
Un manu egli mierā liec!

ĀZIS

Te tiešām skaļi jāsmejas!
Vai egle šī ir tavējā?
Pie manas mājas kociņš aug
Un tātad pieder Āzim, draugs!

AUNS

(nostājas starp Āzi un egli)

Kopš kura laika, mīļais draugs,
Šī egle tavā daļā aug?

ĀZIS

Cik atminos, tik vienmēr tā
Stāv manas mājas pagalmā...

AUNS

(iet Āzim virsū)

Šī egle tava nebūs vis –
Mans vecvectēvs to stādījis!

ĀZIS

(atkāpdamies)

To stādīja mans vecvectēvs,
Un tas ir labi zināms tev...

AUNS

Ak tā? Tad saņem, draugs, kā klājas!

(Metas Āzim virsū.)

ĀZIS

(bēgdams klie dz)

Šī egle aug pie manas mājas!

AUNS
(pakaļ dzīdamies)

Tev tūlīt egle augs uz pieres!

ĀZIS
(bēgdams)

Šī egle tik un tā man pieder!

AUNS
(pakaļ dzīdamies)

Kad dabūšu es tevi rokā...

ĀZIS
(bēgdams)

Man neļauj manu egli rotāt!

AUNS
(pakaļ dzīdamies)

Es izrotāšu tevi pašu!

ĀZIS
(bēgdams)

Es Aunu apcietināt prasu!

AUNS
(aizelsies apstājas)

Tam blēdim gan ir veiklas kājas...

ĀZIS
(aizelsies)

Un egle aug... pie manas mājas...

(Ieiet mājā, aizcērt durvis.)

AUNS

(k dziedz)

Ņem tūlīt rotājumus nost!
 Pats gribu savu egli post!

ĀZIS

Ej mežā – tur aug tava egle!
 Un manā sētā nav ko meklēt!

(Sāk spēlēt klavieres un dziedāt.)

Auns ir ļauns, bet Āzis – labs!
 Auns ir dumjš kā sētas stabs!
 Jaunā gada vakarā
 Auns aiz līpas pakārās!
 Nāciet visi skatīties!
 Nāciet smieklos kratīties!

AUNS

(sit bungas dzied otrreiz kopā ar Āzi)

Āzis ļauns, bet Auns ir labs!
 Āzis dumjš kā sētas stabs!
 Jaunā gada vakarā
 Āzis līpā pakārās!
 Nāciet visi skatīties!
 Nāciet smieklos kratīties!

ĀZIS

(pārtrauc)

Vai tu vēl ilgi, kaimiņ, bļausi?

AUNS

(pārtrauc)

Tas esi tu, kas bendē ausis!

ĀZIS

Nē, te ir velti vēl ko teikt –

Šo sarunu es vēlos beigt!

(Pazūd no loga.)

AUNS

(sauc pakaļ Āzim)

Nē! Man ir velti kaut ko teikt!

Es vēlos sarunu šo beigt!

(Klausās.)

Nu pagaidi tik man, tu Āzi –

Es zināšu, kā tevi mācīt!

AUNS MĒĢINA AIZSNIEGT EGLES ROTĀJUMUS, TAS VIŅAM NEIZDODAS, ATKĀPJAS, IESKRIENAS, TRIECAS AR PIERI EGLES STUMBRĀ, VIENA MANTIŅA NOKRĪT UN SAPLĪST.

AUNS

Lūk, tā! Lai krīt un sašķīst viss,

Ko muļķa Āzis sakāris!

AUNS IESKRIENAS, TRIECAS VĒLREIZ AR PIERI EGLES STUMBRĀ, NOKRĪT UN SAPLĪST VĒL VIENA MANTIŅA. LOGĀ PARĀDĀS ĀZIS.

ĀZIS

Ei, kas tur notiek?! Mierā liec!

Tu rotājumus neaiztiec!

AUNS

Es tev ar labu teicu jau –

Tiem manā eglē vietas nav!

AUNS IESKRIENAS, TRIECAS AR PIERI EGLES STUMBRĀ, BET PĒDĒJĀ MANTIŅA NENOKRĪT.

ĀZIS

Mē!... Piesargies! Kad klāt tev tikšu!...

AUNS

Vai tu? Es tev pa ribām likšu!

AUNS IESKRIENAS, IETRIECAS AR PIERI EGLES STUMBRĀ, BET ATKAL NEVEIKSMĪGI.

ĀZIS

(izskrien ārā)

Ja tu uz vietas neizbeigsi!...

AUNS

Vai tu man tad ko labu teiksi?

AUNS IESKRIENAS, IETRIECAS AR PIERI EGLES STUMBRĀ, PĒDĒJĀ MANTIŅA NOKRĪT NO EGLES UN SAPLĪST.

ĀZIS

Nu beidzot tiešām pietiks gan!

(Ietriecas ar ragiem Aunam sānos.)

AUNS

Bē! Ķēms tāds! Pagaidi tu man!

ABI SĀK NIKNI BADĪTIES.

ĀZIS

Še! Saņem, draugs, kas nopelnīts!

AUNS

Pats saņem! Tā, lai ļīpa trīc!

ĀZIS

Tu pirmīt likies spēcīgāks!

AUNS

Nekas... Vēl īstais trieciens nāks!

ĀZIS

Nāks gan – tas būs pa ribām tev!

AUNS

Bē! Pataupi to labāk sev!

ĀZIS

Kas ir? Vai dabūji ko just?

AUNS

Man kājas vēl, par laimi, kust!

ĀZIS

Man arī... Gribi kaut ko teikt?...

(Aizelsies apstājas.)

AUNS

(aizelsies apstājas)

Tev varbūt diezgan? Vēlies beigt?

ĀZIS

Nē, skaties tu... Es turu vēl...

AUNS

Man tiešām... kaimiņ... tevis žēl...

ĀZIS

Tad brīdis atelpai, es jūtu...

AUNS

Jā... mazliet pakāvušies būtu...

ĀZIS

Tu neesi no vārguļiem...

AUNS

Tu arī... neskaities pie tiem...

ĀZIS

Un egle tātad... paliek man?...

AUNS

Nē, kaimiņ... tava... ne pa kam...

ĀZIS

Kam tad?... Es nepadošos tev!...

AUNS

Vienalga... Egli ņemu sev...

ĀZIS

Var ņemt vien tad, ja ir, kas dod...

AUNS

Vai tad, ja labi paņemt prot!

ĀZIS

Pirms – atdod rotājumus man!

AUNS

Tu labi zini – to vairs nav...

ĀZIS

Tie saplīsa – ņem salīmē!

AUNS

Vien druskas mētājas vēl te...

ĀZIS

Kas vainīgs?

AUNS

Tu!

ĀZIS

Mē! Tad nu gan!...

AUNS

Jā! Bē! Tu neklausīji man!

ĀZIS

Lai izbeigtu šo lieko strīdu,
Starp citu, ne es pirmais līdu,
Tiks egle tūlīt nocirsta
Un manā mājā ienesta!

(Ieiet mājā.)

AUNS

Nē! Vārdu pēdējo es teikšu!
Un pirmais šurp ar cirvi steigšu!
(Ieskrien mājā.)

IZSTEIDZAS ĀZIS AR CIRVI, ATVĒZĒJAS UN APSTĀJAS. IZSTEIDZAS AUNS AR CIRVI, ATVĒZĒJAS UN APSTĀJAS.

AUNS

Kāpēc tu, kaimiņ, necērt vēl?

ĀZIS

Un tu?... Man egles kļuva žēl...
(Nolaiž cirvi.)

AUNS
(nolaiž cirvi)

Vai zini... zini... man tāpat...

ĀZIS

Es prātoju – nāks Jaunais gads...
Ne šis, bet nākamais, un tad...
Nāks vēl un vēl viens Jaunais gads...
Bet egles nebūs... istabā
Tā nokaltīs... un skuja birs...
Un dažās dienās... egle mirs...

AUNS

Draugs, padomā – bet vasarā
Bij labi egles paēnā,
Kad pusdienlaika saule karstā
Ap nokusušiem sāniem tvarsta...

ĀZIS

Un putni nedziedās tās zaros
Vairs klusos, siltos novakaros...
Nē, kaimiņ, ņem sev egli tu –
Es atsakos... es... nespēju...

AUNS

Nē, nē – lai tiek šī egle tev!
Es to vairs nekāroju sev.

ĀZIS

Tu vēlāk nožēlosi pats,
Ja būs bez egles Jaunais gads!

AUNS

Un tu? Tev egli vajag arī!
Es tiešām nezinu, ko darīt...

ĀZIS

Varbūt mēs varam mēģināt
Un kopā tā kā citugad
Pie vienas egles svētkus svinēt?

AUNS

Šī doma slikta nav, vai zini!
Kādēļ mums šogad strīdēties
Un egles dēļ uz ragiem iet?

ĀZIS

Jo mūsu vecvectēvi kopā
Šo egli stādīja un kopa!

AUNS

No maza, zaļa dēstiņa
Cik diža tā, lūk, izauga!

ĀZIS

Tev taisnība! Lai egli rotāt
Kā citugad mēs steidzam kopā!

AUNS

Ak vai, bet rotājumi tavi...

ĀZIS

Tie ir pagalam – ko vairs darīt?
Bet gan jau kāds vēl atradīsies,
Tu – savos plauktos paskatīsies –
Un galu galā viss būs labi,
Ja spēkus kopā liksim abi!

AUNS UN ĀZIS IZROTĀ EGLI.

ĀZIS

Bet tagad? Varbūt uzdziedāsim?

AUNS

Es piebalsošu tev – vien sāc tik!

ĀZIS SPĒLĒ KLAVIERES, AUNS SIT UZ BUNGĀM RITMU, ABI DZIED.

Snauž baltā sniegā tinies lauks,
Visapkārt valda klusums jauks –
Pa meža taku brien tur kāds –
Tas ir Jaunais gads!
Pa meža taku brien tur kāds –
Tas ir Jaunais gads!
Tas ir Jaunais gads!